

ביעור, בדיקת וביטול חמץ

קטעים משוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

שוע"ר סי' תלא

א אף על פי שאין אדם עובר על חמצו בבל יראה ובל ימצא אלא מליל ט"ו בניסן ואילך כמ"ש שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וגוי ולא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים וגוי אבל קודם שבעת ימים אינו עובר בלא תעשה כששהה החמץ בביתו מכל מקום עובר על מצות עשה מחצות יום י"ד ואילך בכל רגע ורגע שאינו מבער החמץ מן העולם שנאמר שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם וגוי ומפי השמועה למדו שיום ראשון זה הוא י"ד בניסן ונקרא ראשון לשבעת ימי הפסח כלומר קודם להם וכוונת הכתוב לומר שבעת ימים מצות תאכלו וביום שקודם שבעת ימים תשביתו שאור וגוי.

ג אבל חכמים גזרו שאין ביטול והפקר מועיל כלום לחמץ אף קודם שהגיע זמן איסור הנאתו אלא הוא צריך לחפש אחריו במחבואות ובחורים (אם דרך להשתמש שם כל השנה כמו שיתבאר בסי' תל"ג) ולבדוק ולהוציאו מכל גבולו ולעשות לו כמשפט שיתבאר בסי' תמ"ה.

ד ומפני ב' דברים נזקקו חכמים לכך הא' לפי שהביטול וההפקר תלוי במחשבתו של אדם שיפקירונו בלב שלם ויוציאונו מלבו לגמרי ולפי שאין דעת כל בני אדם שוין ואפשר מי שיקל בדבר ולא יפקירונו בלב שלם ולא יוציאונו מלבו לגמרי לפיכך גזרו שאין ביטול והפקר מועיל כלום עד שיוציא את החמץ מכל גבולו (עיין סי' תמ"ה). הב' לפי שהאדם רגיל בכל השנה בחמץ ומחמת רגילותו קרוב הוא לשכחה שישכח את איסורו ויאכל ממנו אם יהיה מונח בגבולו בפסח לפיכך הצריכו לחפש אחריו ולבדוק ולהוציאו מכל גבולו קודם שיגיע זמן איסור אכילתו.

שוע"ר סי' תלב

יא הנהוגים להניח פתיתי חמץ בבית בכמה מקומות קודם בדיקת הבודק ... מעיקר הדין אין צריך כלל להניח פתיתים הללו קודם בדיקה שאף אם יבדוק הבודק ולא ימצא שום חמץ בבדיקתו אף על פי כן לא בירך לבטלה שכך המצוה לבדוק החמץ ולחפש אחריו שמא ימצא ממנו מאומה ואם לא מצא אין בכך כלום וכבר קיים המצוה כתיקונה. אבל כבר נתפשט המנהג להניח ומנהגן של ישראל תורה היא.

שוע"ר סי' תלג

יב כבר נתבאר בסימן תל"א שמן התורה כשמבטל את החמץ ומפקירו קודם זמן איסורו דיו ואם אינו רוצה לבטלו ולהפקירו חייב הוא לבדוק ולחפש אחריו מן התורה כשיגיע זמן איסורו ולבערו מן העולם לגמרי וכשהוא עושה כך אם בתוך הפסח מצא חמץ בביתו שלא מצא בבדיקתו לא עבר עליו למפרע בבל יראה ובל ימצא שהרי אנוס הוא כיון שבדק כדינו.

ואינו חייב לבדוק מן התורה אלא במקומות שרגיל להשתמש בהן חמץ כל השנה בתדירות כגון הבית וחדרו שרגיל לאכול בהן חמץ כל השנה ואי אפשר שלא נתפרר ונפל שם פירור חמץ שיש בו כזית ועובר עליו בבל ימצא מן התורה אע"פ שאינו נראה לו (עיין סי' ת"מ) כל ימי הפסח אבל שאר החדרים שאינו רגיל להשתמש בהן חמץ בתדירות וקרוב הדבר שלא נשתייר בהן חמץ כזית אין צריך לבדוק מן התורה אע"פ שלא ביטל.

יג אבל מדברי סופרים אף על פי שביטל כל חמצו חייב הוא לבדוק ולחפש אחריו בכל המקומות שיש לחוש ולהסתפק שמא הכניס לשם חמץ באקראי.

שוע"ר סי' תלד

יד ואחר הבדיקה מיד יבטל כל חמץ שיש בכל גבולו שלא מצאו בבדיקה וביטול זה תקנת חכמים היא. ולמה תקנוהו חכמים ... אלא לפי שחששו שמא נשארה גלוסקא יפה של חמץ באחד מן הזויות או באחד מן החורים שלא מצאה בבדיקה ואלו היה מוצאה היתה חשובה בעיניו ולא היה מפקירה ולכך אינה בטלה מאליה כמו פירורין ויש לחוש שמא ימצאנה בפסח ויעבור עליה בבל יראה ובל ימצא

(אבל קודם שמצאה אינו עובר בבל ימצא אע"פ שהיתה טמונה בביתו כמו שנתבאר בסי' תל"ג ע"ש הטעם) ואע"פ שמיד שימצאנה יבערנה מן העולם לגמרי יש לחוש שמא ישהה מעט קודם שיתעסק בביעור ועל שהייה זו עובר בבל יראה ובל ימצא אבל כשביטל כל חמץ שלא מצאו בבדיקה אף אם ימצא גלוסקא בפסח ולא יבערנה מיד לא יעבור עליה בבל יראה מן התורה אלא מדברי סופרים.

יא ולפי שיש לחוש שמא נתגלגל כזית מחמץ זה שאכל ממנו עד שעה ה' ונפל לאחד מן החורים או לאחת מן הזויות וכשיגיע הפסח ימצאנו ויעבור עליו בבל יראה ובל ימצא (אם ישהה מעט קודם שיתעסק בביעורו שכזית אינו דומה לפירורין לפי שאינן חשובים אבל כזית חשוב הוא ואינו בטל מאליו) לפיכך נכון הדבר שבשעה שהוא מבער מן ביתו את החמץ ששייר למאכלו יחזור ויבטל פעם שנית כל חמץ שיש ברשותו כדי שיבוטל גם כן החמץ שנתגלגל מחמץ זה ששיירו למאכלו ולא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא כשימצאנו בפסח.

יב וכיון שהוא צריך לבטל בשעת הביעור (מטעם שנתבאר) צריך הוא לזוהר ולבער קודם שתגיע שעה ששית שמתחלת שעה ו' ואילך אין בידו לבטלו כמו שנתבאר בסי' תל"ג.

שוע"ר סי' תמה

א כשם שמן התורה אע"פ שמתחילת שעה ז' הוא מצוה שלא ימצא חמץ ברשותו וכל רגע ורגע שנמצא חמץ ברשותו ואינו מתעסק לבערו הוא עובר על מצות עשה של תורה אף על פי כן אינו מחוייב לבערו בסוף שעה ששית כדי שלא ימצא בתחילת ז' אלא מתחילת ז' ואילך הוא שמחוייב לבערו כך מדברי סופרים אע"פ שמתחילת שעה ששית ואילך הוא מצוה שלא ימצא חמץ ברשותו וכל רגע ורגע שנמצא חמץ ברשותו ואינו מתעסק לבערו הוא עובר על מצות עשה מדברי סופרים אף על פי כן אינו מחוייב לבערו בסוף שעה חמישית כדי שלא ימצא ברשותו בתחילת שעה ששית אלא מתחילת שעה ששית ואילך הוא שמחוייב לבערו (ומכל מקום טוב לנהוג לבערו בסוף ה' כמו שנתבאר בסימן תל"ד).

ד כיצד מבער שורפו עד שנעשה פחמים ... או פוררו לפירורין דקים וזורה אותו לרוח או פורר וזורק לנהר.

ה ואם משליכו לבית הכסא הרי הוא כמבוער מן העולם לגמרי כיון ששום אדם לא יוכל עוד ליהנות ממנו ואין צריך לפררו קודם שמשליכו אפילו הוא פת וכיוצא בו.

ז ויש חולקין על כל זה ואומרים שהחמץ שצריך לבערו מן העולם לגמרי אין ביעורו אלא בשריפה שאנו למידין מנותר מה נותר ישנו בבל תותירו וטעון שריפה אף חמץ שישנו בבל תותר (פירוש בל יראה ובל ימצא) טעון שריפה.

והלכה כסברא הראשונה ... ואף על פי כן המנהג במדינות אלו כסברא האחרונה ... ואם לא מצא שום חמץ בבדיקתו טוב לשרוף הכלי שלקח לבדיקה כדי שלא ישכח חובת הביעור לשנה הבאה וגם כדי שלא ישכח לבטל ביטול השני שנתבאר בסי' תל"ד.